

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז, ה'תשל"ה

יוצא לאור לש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

פתח דבר

לקראת ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז, ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדות כרך השמונים שמכינים עתה לדפוס).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

עשק"מ תמוז, ה'תשפ"ג,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ שלח, כ"ח סיון, מבה"ח תמוז, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. שבת מברכים של כל חודש הוא בסיום החודש (בשבת האחרון) שלפניו, שזה מורה שיש קשר בין שני החדשים.

ובהקדמה — שבעניני קדושה קשור כל ענין עם ענינים נוספים, לפי שענין הקדושה בנוי ומיוסד על אחדות, היפך הפירוד, ובפרט בנדו"ד, שני חדשים שבאים בהמשך זל"ז, בודאי יש קשר ביניהם (משא"כ בענינים שאינם של קדושה, הנה גם בענינים שבאים זה לאחר זה, יכול להיות שהענין השני הוא בניגוד לענין שלפניו).

ויתירה מזה — שחודש אחד מברך את החודש השני, שזהו ענינו של שבת מברכים החודש, שהשבת האחרון שבחודש מברך וממשיך ריבוי שפע לחודש הבא, ככל פרטי הלשונות שאומרים בנוסח ברכת החודש (הן לפני והן אחרי ההכרזה אודות היום דר"ח), ומסיימים "ונאמר אמן", "אמן" מלשון אמת ואמונה¹, שזהו האישור שיומשכו כל הברכות בפועל ממש.

וכיון שמכל ענין בתורה צריכה להיות הוראה בעבודת ה' — במכ"ש וק"ו מעניני העולם, כתורת הבעש"ט² שכל ענין שיהודי רואה או שומע מהוה הוראה בעבודת ה', ועאכו"כ שכן הוא בעניני התורה, שהיא מלשון הוראה³ — הנה גם מהענין של שבת מברכים החודש צ"ל הוראה בעבודת ה'.

והיינו, שנוסף לכך שהענין דשבת מברכים עצמו הו"ע של הוראה בפועל, שצריך לברך את החודש, כמו ההוראה שבכל ענין של מצוה או מנהג ישראל (ש"תורה הוא") — הנה כיון שתורה היא מלשון הוראה, צ"ל בכל ענין שבתורה גם הוראה כללית בעבודת ה' בכלל, ובאופן שלא נשאר ענין כללי, אלא מהכלל נמשך גם בנוגע לפרטים, ועד בנוגע לפועל.

(4) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד ס"ז. ועוד.

(1) ראה שבועות לו, א.
(2) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
(3) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.

ב. והענין בזה:

כאשר מגיע רגע חדש, צריכה להתווסף עבודה חדשה, נוסף על העבודה שהיתה ברגע שלפנ"ז. אבל ענין זה צ"ל באופן שהעבודה שהיתה ברגע שלפנ"ז והעבודה החדשה שנעשית ברגע שלאח"ז קשורים ושייכים זל"ז, ולא עוד אלא שהעבודה הקודמת תוסיף ברכה והמשכה בעבודה החדשה.

וכמו בענין שבת מברכים החודש — שאע"פ ששני החדשים הם לא רק בזמנים שונים, אלא הם גם חלוקים זמ"ז בתוכנם, שכל חודש יש לו תוכן בפ"ע (ואדרבה: חלוקת החדשים לזמנים שונים היא מצד החלוקה בתוכנם), הנה לא זו בלבד שיש קשר ביניהם, אלא יתירה מזה, שחודש אחד מברך וממשיך ריבוי שפע בחודש השני.

והיינו, שאין זה רק באופן שהחודש הקודם גורר את החודש שלאחריו, כמו "מצוה גוררת מצוה"⁵, ובמילא גורם שיהי' "חודש יהודי", מואר ב"נר מצוה ותורה אור"⁶, מתוך התלהבות וחיות באור וחיות חסידותי, אלא יתירה מזה, שהחודש הקודם ממשיך לחודש הבא ברכה והשפעה מיוחדים, ובאופן ד"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"⁷, ועוד זאת, שהברכה שנותן לחודש הבא היא הגמר והתכלית של חודש זה, שלכן היא בשבת האחרון שבו.

והוראה זו היא לא רק בנוגע לעבודת האדם בעצמו, אלא גם בנוגע לעבודה עם הזולת (שדוגמתה בעבודת האדם עצמו היא עבודה חדשה, שאז נחשב לאדם אחר, כמו זולת, ביחס לעבודתו הקודמת, וכשם שהוא בנוגע ל"זולת" שבעצמו, כן הוא גם ביחס לזולת כפשוטו) — שצריך להשפיע לו בעין יפה, עד שהזולת יהי' במעמד ומצב נעלה יותר ממנו, ע"ד "יפה כח הבן מכח האב"⁸, ולא זו בלבד שאין זה מעורר אצלו רגש של קנאה, שהרי "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו"⁹, אלא אדרבה, שגורם אצלו תוספת שמחה, כמ"ש¹⁰ "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני".

ג. ונוסף על ההוראה הנ"ל מכללות הענין דשבת מברכים החודש, צ"ל הוראה גם מהענין המיוחד של שבת מברכים חודש תמוז שבסיומו של חודש ט"ו:

(8) שבועות מח, סע"א. וש"נ.

(9) סנהדרין קה, ב.

(10) משלי כג, טו.

(5) אבות פ"ד מ"ב.

(6) משלי ו, כג.

(7) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

חודש סיון הוא "ירחא תליתאי", שבו ניתנה "אוריאן תליתאי לעם תליתאי" (כדברי הגמרא¹¹ בסוגיא דמ"ת¹²).

כלומר: החילוק בזמן בין "ירחא תליתאי" לשאר החדשים, הוא בדוגמת החילוק בנפש בין "עם תליתאי" לשאר העמים, והחילוק בעולם בין ההשפעה של "אוריאן תליתאי" לשאר ההשפעות בעולם (החל מכללות הענין ש"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"¹³, קיום העולם וחיות העולם וכו').

ולאח"ז בא חודש תמוז — שאין בו העילוי ד"ירחא תליתאי" שקשור עם מעלת התורה, אלא הוא ככל שאר החדשים (דאף שגם בשאר החדשים אמרו רז"ל¹⁴ "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים", ונוסף לזה, "משבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש חודש של גאולה" — אין זה מגיע למעלת חודש השלישי, שהו"ע התורה).

ומזה מובן, שהמעבר מחודש סיון לחודש תמוז מורה על המשכת ענין התורה בעולם, שזהו תוכן הענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁵, שלאחרי לימוד התורה יוצאים לעולם ומתנהגים בו ע"פ הוראת התורה.

ד. ובפרטיות יותר:

הענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" הוא לא רק כבפשטות הענינים שע"י הלימוד יודעים את המעשה אשר יעשו,

— ומובן שבוזה נכלל לא רק לימוד פסקי דינים למעשה בפועל, אלא גם לימוד טעמי ההלכות, ככל פרטי השקו"ט שבסוגיא בהרחבת הביאור כו', כמובן ממ"ש רבינו הזקן בהלכות ת"ת¹⁶ שאסור להורות "מתוך הלכות פסוקות בלי טעמים", כיון שיכול לטעות כו' —

אלא עוד זאת, שככל שניתוסף במעלת לימוד התורה, גם באופן שאינו נוגע למעשה בפועל, אזי ניתוסף גם בענין המעשה, שיהי' ביתר הידור וחיות וכו'.

ובמיוחד בנוגע להוספה שע"י לימוד פנימיות התורה, שבדורותינו נתגלתה בתורת החסידות — שלהיותה "נשמתא דאורייתא"¹⁷, פועלת הוספה בנגלה דתורה לא רק בעמקות והרחבה כו', אלא באיכות חדשה

14) שמו"ר פט"ו, יא.

15) קידושין מ, ב. וש"נ.

16) רפ"ב.

17) זח"ג קנב, א.

11) שבת פח, א.

12) ראה גם תו"מ חמ"ז ריש ע' 44.

וש"נ.

13) בראשית א, א.

ואחרת לגמרי, הנה על ידה מתקשרת נשמתו עם נשמת המצוה, ועי"ז ניתוסף הידור וחיות במעשה המצוה בפועל.

ובפרט שבנוגע למתן תורה שבחודש סיון מודגש הענין דפנימיות התורה עוד יותר מאשר נגלה דתורה¹⁸:

ידוע שתכלית העילוי דפנימיות התורה, שהו"ע "מעשה מרכבה", הי' בשעת מ"ת באופן שנראה בגלוי לכל בני" — אפילו אלו שמצד סיבה צדדית הי' אצלם ענין זה באופן דהיפך "סם חיים"¹⁹, שכתוצאה מזה הי' אח"כ הענין הבלתי-רצוי שאירע בחודש תמוז כו'²⁰ [וכידוע השאלה והתמיהה: איך יתכן שכתוצאה מענין היותר נעלה של ראיית מעשה מרכבה, נכשלו מיד בענין הכי חמור כו', ואין כאן המקום להאריך בזה²¹]; ובזה מודגש גם שהגילוי דפנימיות התורה (מעשה מרכבה) הי' באופן שהביא למעשה (אלא שמצד סיבה צדדית הי' זה מעשה בלתי רצוי).

ואילו בנוגע לנגלה דתורה — ניתנו כל הענינים רק באופן כללי, כפי שהם כלולים בעשה"²², ואפילו בנוגע לעשה"ד עצמן, הרי "על כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתן" (וכדי שישארו נשמות בגופים הי' צורך ב"טל תחי")²³, כך, שלא הי' זה באופן של אור בכלי, שיהי' שייך בו ענין של הבנה והשגה כו', ועד שיוכל לבוא למעשה.

ומזה מובן שהענין שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כפי שמתבטא במעבר מחודש סיון לחודש תמוז, הוא גם — ובמיוחד — בנוגע לפנימיות התורה.

ה. וזוהי ההוראה מענינו המיוחד של שבת מברכים חודש תמוז בסיומו של חודש סיון — שיש להמשיך את כללות הענין דלימוד התורה בהרחבה וכו', כולל ובמיוחד פנימיות התורה שהיתה בגלוי בשעת מ"ת, שיהי' באופן של לימוד המביא לידי מעשה (באופן הרצוי, כמובן, ולא כפי שהי' אז אצל יחידים באופן בלתי רצוי), שע"ז יתוסף בענין המעשה בהידור ובחיות כו'.

והוראה זו לוקחים על כל השנה כולה, ובפרט בנוגע לחודש הסמוך ל"ירחא תליתאי" — חודש הרביעי.

18) ראה גם תו"מ חע"ו ע' 422. וש"נ.

19) לשון חז"ל — עירובין נד, א. ועוד.

20) ראה תנחומא תשא כא. צו יב.

21) פסיקתא דר"כ פי"ב (בחודש השלישי). פס"ר

פי"ב כא (עשה"ד). שמור"ר פי"ג, ב. פמ"ב, ה.

פמ"ג, ח. וראה גם במדב"ר פ"ב, ג.

21) ראה גם לקו"ש חי"א ע' 143. חט"ז

ע' 414. חכ"ד ע' 6. ועוד.

22) ראה גם לעיל ס"ע 289. וש"נ.

23) ראה שבת פח, ב.

ועי"ז יומשכו כל הברכות וההשפעות לחודש הרביעי, בכל פרטי הענינים שנימנו בברכת החודש עד "לישועה ולנחמה", וכפי שמסיימים: "ונאמר אמן", שיומשך בפועל, לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות, ועד "לישועה ולנחמה" האמיתית, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהפך החודש כולו "לששון ולשמחה"²⁴.

* * *

ו. נוסף על האמור לעיל אודות ההוראה משבת מברכים תמוז, ששייכת בכל שנה, צ"ל הוראה גם מהקביעות דשבת מברכים תמוז בפרשת השבוע, שיכולה להיות בכמה אופנים, ובקביעות שנה זו היא בפרשת שלח.

ובהקדמה — שבפרשת שלח גופא יש כו"כ ענינים, וע"פ פירושו בתושבע"פ הרי זה באופן ד"עלמות אין מספר"²⁵, כך, שישנם "אין מספר" הוראות, וכל אחת מהם צ"ל קשורה עם ענינו של שבת מברכים תמוז; אבל יש גם הוראה כללית שנלמדת מהענין הכללי בפרשה שמודגש בשמה של הפרשה — "שלח", שזהו השם של כל עניני הפרשה.

וכמדובר כמ"פ²⁶ שכיון ששמות הפרשיות הם שמות ע"פ תורה שנקבעו ע"י ראשונים כו"²⁷, הרי מובן שגם על זה חלה תורת הבעש"ט²⁸ ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" הוא הקיום והחיות כו' של הדבר הנקרא בשם זה.

ז. בנוגע לשם הפרשה — "שלח" — ישנם כמה פירושים בפרד"ס שבתורה, אבל לכל לראש ישנו הפירוש ע"ד הפשט, ששייך לכולם.

ובהקדמה — שרבינו הזקן כתב בהל' ת"ת²⁹ ש"כל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג ולידע .. (ו) צריך לבוא בגלגול עד שישגי וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות כו'".

ועפ"ז מתורצת הסתירה, לכאורה, שמחד גיסא צריך כל אחד

27) ראה הנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 57
הערה 6.

28) ראה כש"ט סק"ד. תניא שעהיוה"א
פ"א.

29) פ"א ה"ד.

24) זכרי' ח, יט. וראה רמב"ם הל' תעניות
בסופן.

25) שה"ש ו, ח. וראה שהש"ר עה"פ.

26) ראה גם ת"מ שם ריש ע' 15. וש"נ.

לעסוק בכל ד' חלקי פרד"ס התורה, ולאידך גיסא מצינו³⁰ שפלוני הי' שייך לעולם הדרוש, ופלוני לעולם הרמז וכיו"ב — כי, העסק בכל ד' החלקים דפרד"ס התורה יכול להיות "בגלגול זה או בגלגול אחר" (כהלשון הידוע³¹).

אמנם, ביחד עם כל הפירושים ישנו גם הפירוש ע"ד הפשט — "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"³², ששייך לכל אחד מישראל בכל זמן (באיזה גלגול שיהי').

וכמו בנוגע לקיום המצוות — שבכוונת המצוות יש חילוקי מדרגות, שבזה יש חילוק מן הקצה אל הקצה בין משה רבינו לפשוט שבפשוטים בדרא דעקבתא דמשיחא, אבל בנוגע להלכה אודות קיום המצוה בפועל שוים כולם, וכמו במצות תפילין, שמשה רבינו ופשוט שבפשוטים מניחים אותם התפילין — אותם ד' פרשיות (בדיו על הקלף) בד' בתים ורצועות כו', ואותו אופן ההנחה על היד והראש, ונוסח הברכה וכו'.

[ולהעיר, שלפני מ"ת הי' חילוק גם בענין המעשה, וכפי שמצינו שאצל יעקב הי' ענין התפילין ע"י המקלות כו'³³, ואילו אצל אברהם ויצחק היו ענינים אחרים כו'; אבל לאחרי מ"ת, מעשה המצוות הוא בשוה אצל כל בני"].

ומזה מובן גם בנוגע לפירוש ד"שלח" ע"ד הפשט, שישנו בכל הדרגות כו'.

ח. הפירוש הפשוט ד"שלח" הוא — שנמצא במקום אחד, ומשם שולח למקום אחר, כבנדוד, שבנ"י היו במדבר פארן, ומשם שלח משה את המרגלים לתור את הארץ.

וענין זה קשור עם מ"ת — כמשנתל³⁴ שבמ"ת הי' ענין הנסיעה ממקום למקום הן בנוגע לתורה הן בנוגע להקב"ה והן בנוגע לבנ"י: בנוגע לתורה — שמצד עצמה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולמעלה יותר, "ואהי' אצלו גו' שעשועים גו'³⁵", "ומשם נסעה וירדה"³⁶, להיות כמעמד ומצב ש"לא בשמים היא"³⁷, אלא למטה דוקא.

(30) ראה גם ת"מ חס"ח ע' 336. וש"נ. (31) הלי' ת"ת שם פ"ד סה"ג. וש"נ. (32) שבת סג, א. וש"נ. (33) משלי ח, ל. (34) שיחת ט"ז סיון בתחלתה (לעיל ע' 331). (35) תניא פ"ד (ח, ב). (36) ראה זח"א קסא, א ואילך. (37) נציבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

בנוגע להקב"ה — כמ"ש³⁸ "וירד ה' על הר סיני", שהרי לפני מ"ת היתה הגזירה שעליונים לא ירדו לתחתונים³⁹, היינו, שענין האלקות הוא באופן של "עליונים", למעלה משייכות לעולם, ובמ"ת ביטל הקב"ה את הגזירה וירד לתחתונים.

ובנוגע לבנ"י — כמ"ש⁴⁰ "ואל משה אמר עלה אל ה'", שהרי לפני מ"ת היתה הגזירה שתחתונים לא יעלו לעליונים³⁹, כולל גם משה, שאף שהי' בתכלית השלימות, הרי זו רק שלימות של התחתונים, ובמ"ת בטלה הגזירה ומשה עלה אל ה'.

והיינו, שכדי שיוכל להיות הענין דמ"ת, צריכה להיות התנועה של "שלח", לצאת ממקומו וללכת למקום אחר: התורה לא יכולה להשאר בדרגתה כפי שהיא שעשועים אצלו ית', אלא צ"ל באופן ש"נסעה וירדה"; ענין האלקות לא יכול להשאר במעמד ומצב של "עליונים", אלא צריך לירד לתחתונים; ובנ"י אינם יכולים להשאר במעמד ומצב של "תחתונים", אלא צריכים להתעלות אל ה'.

וכן הוא בנוגע לכללות הענין דלימוד התורה, שבשביל זה צ"ל תחילה הענין ד"שלח" — לשלוח את עצמו ולצאת ממקומו, מעמדו ומצבו כו', והיינו, שלכאורה יכול יהודי לטעון שבודאי צריך ללמוד תורה, אבל אפשר לעשות זאת "בניחותא"; לכל לראש צריך לישון במנוחה ("אויסשלאָפן זיך"), לאכול ולשתות כדבעי — שהרי "היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת) השם הוא"⁴¹, ורק לאח"ז יוכל ללמוד תורה. אך על זה אומרים לו, שהגישה ללימוד התורה צריכה להיות באופן ד"שלח" — לשלוח את עצמו ולצאת ממצביותו כו' ("אָוועקגיין פון זיך").

ט. וכן הוא בנוגע למעבר מחודש סיון לחודש תמוז (שזהו ענינו של שבת מברכים החודש), להמשיך את התורה לעולם (כנ"ל ס"ג) — שצריך להיות באופן של "שלח":

כאשר יהודי לומד תורה מתוך חיות והתלהבות כו', עליו לדעת שאין לו להסתפק בכך, אלא לאח"ז צריך גם "לשלוח" את החיות וההתלהבות שבלימוד התורה שתומשך בענינים של מעשה בפועל בעולם.

(40) משפטים כד, א.

(38) יתרו יט, כ.

(41) רמב"ם הל' דעות רפ"ד (וראה תו"מ

(39) שמור"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

חע"ה ע' 102. וש"נ).

ועוד.

וכן לאידך גיסא, שלאחרי שבא במגע עם עניני העולם, עליו להבטיח שלא ישארו למטה, אלא צריך "לשלוח" אותם ולהעלותם לרוחניות (תורה), וכידוע פתגם רבינו הזקן⁴² שהקב"ה נותן לבני"גשמיות, והם עושים מהגשמיות — רוחניות.

י. וענין זה קשור גם עם תוכן המשך הסיפור בפרשה אודות שילוח המרגלים — "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען .. וישלח אותם משה ממדבר פארן וגו'"⁴³:

ובהקדים — שלכאורה אינו מובן⁴⁴: כיון ששילוח המרגלים הי' ע"י משה רבינו, רעיא מהימנא — איך יתכן שנעשה מזה ענין בלתי-רצוי? וגם: כיון שאפילו "בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב"⁴⁵ — למה מספרת התורה ענין בלתי-רצוי שאירע כתוצאה מזה שמשה שלח מרגלים?

אך הענין הוא — שעצם הענין דשילוח המרגלים לתור את ארץ כנען הו"ע טוב ונעלה כו',

וכמובן מזה שנאמר עליהם⁴⁶ "כולם אנשים", כפירוש רש"י "כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות הוא", ומוסיף: "ואותה שעה כשרים היו", ומובן שאין הכוונה רק "כשרים" ע"ד המיצוע ("פאָרעווע"), שהרי הם "אנשים .. לשון חשיבות", ועד ש"ראשי בני ישראל המה"⁴⁶,

ותוכן השליחות היא — ע"ד ענינו של שבת מבה"ח תמוז, המעבר מתורה לעניני העולם — ללכת מ"מדבר פארן", ששם היו במעמד ומצב שמופשטים מעניני העולם כו', "לתור את ארץ כנען"⁴⁷, ששם תהי' ההתעסקות בעניני העולם לבררם ולזככם כו'.

ואילו היו ממלאים שליחותם מתוך התקשרות למשה, הנה לא זו בלבד שלא הי' מזה ענין בלתי-רצוי, אלא אדרבה: שע"ז הי' ניתוסף יתרון, כהפי'⁴⁸ במ"ש "ויתורו את ארץ כנען", ש"יתורו" הוא מלשון יתרון, כמ"ש⁴⁹ "ויתרון ארץ בכל היא",

— וזהו גם הענין ד"ארץ כנען", כמבואר בתו"א⁵⁰ ש"כנען"

45) ב"ב כג, א. וראה פסחים ג, א.

46) שם, ג.

47) שם, יז.

48) ראה אוה"ת פרשתנו ס"ע תמה

ואילך.

49) קהלת ה, ח.

50) ר"פ וישב.

42) ראה "היום יום" כז טבת. כט אד"ש.

כז אלול. וראה גם תו"מ חע"ה ס"ע 32. וש"נ.

43) פרשתנו יג, ב"ג.

44) ראה גם שיחת ש"פ שלח, כ"ה סיון,

מבה"ח תמוז דאשתקד בתחלתה (תו"מ חע"ו

ע' 334 ואילך). וש"נ.

פירושו סוחר, "כמו הסוחר שיפזר ממון כסף וזהב .. כדי להרויח ולהשתכר כו'", וזהו ענין הירידה לעסוק בבירור העולם שעיי"ז ניתוסף ריוח כו' —

וכפי שאמרו יהושע וכלב: "טובה הארץ מאד מאד" ⁵¹, לא רק באופן ד"בכל מאדך" ⁵² (פעם אחת), אלא "מאד מאד" ב"פ" ⁵³.

ולכן מספרת זאת התורה — כיון שיש בזה הוראה לכל אחד מישראל שצ"ל בעבודתו הענין ד"וישלח אותם משה וגו'",

— שהרי אע"פ ש"מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לכו לגשת כו'" למדרגת משה רבינו, מ"מ, "אפס קצהו ושמץ מנהו" שייך גם בעבודת כל אחד מישראל, כיון ש"כל נפש מבית ישראל יש בה (ניצוץ) מבחי' משרע"ה" ⁵⁴ —

שלא להסתפק בלימוד התורה בלבד, אלא צריך גם לצאת לעסוק בעניני העולם — "הנהג בהן מנהג דרך ארץ" ⁵⁵, באופן ש"בכל דרכך דעהו" ⁵⁶, שעיי"ז נעשה ענין של יתרון כו'.

יא. והענין בזה ⁵⁷:

"בכל דרכך דעהו" פירושו — שידיעת אלקות ("דעהו") יכולה להיות לא רק ע"י לימוד (פנימיות) התורה, אלא גם בעניני הרשות, "בכל דרכך" (דרכיו של האדם), צ"ל הענין ד"דעהו".

ולא עוד אלא שיש בזה יתרון על הענין ד"דעהו" שע"י לימוד התורה — כמובן מהמבואר בחסידות ⁵⁸ שבעלי עסק רואים השגחה פרטית יותר מאשר יושבי אוהל:

התואר יושבי אוהל — הוא ע"ש מ"ש ⁵⁹ "יעקב .. יושב אוהלים", אהלו של שם ואהלו של עבר ⁶⁰, כפי שמבאר הצ"צ ⁶¹ שקאי על תושב"כ ותושבע"פ; ואילו בעלי עסק הם אלו שעוסקים בעניני העולם, ואעפ"כ, דוקא הם אלו שרואים השגחה פרטית יותר מאשר יושבי אוהל, שעיי"ז נעשה אצלם הענין ד"דעהו" (ידיעת אלקות).

51) פרשתנו יד, ז.	כסלו ס"ע כב ואילך. וש"נ.
52) ואתחנן ו, ה.	58) ראה סה"מ תרח"ץ ע' מה. סה"ש
53) ראה לקו"ת פרשתנו לז, א ואילך.	תרכ"ד ע' 285. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד
54) ראה תניא רפמ"ב ופמ"ד (סג, א).	ריש ע' שלא (נעתק ב"היום יום" ז תשרי).
55) ברכות לה, ב.	59) תולדות כה, כז.
56) משלי ג, ו. וראה שו"ע אדה"ז או"ח	60) בר" פס"ג, יוד. הובא בפרש"י
סקניו ס"ב. וש"נ.	עה"פ.
57) בהבא לקמן — ראה גם תו"מ סה"מ	61) אוה"ת תולדות קמה, ב.

והכוונה בזה — לא שבגלל שמתקשרים עם המשגיח (הקב"ה) ע"י תומ"צ, רואים השגחה פרטית גם בעניני העולם; לומדים בחסידות אודות גדלות הא"ל והשגחתו על כל פרט ופרט כו', ולכן יודעים שכל עניני העסק מתנהלים בהשגחה פרטית, אלא הכוונה היא — שכאשר מעיינים ומתבוננים בעניני העולם ("בכל דרכיך") גופא רואים שהם מתנהלים בהשגחה פרטית ("דעהו").

כלומר: ההתבוננות בעניני העסק ("בכל דרכיך") יכולה להיות באופן שיבוא ח"ו לידי מסקנא ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁶², היפך האמת ש"ה' אלקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל"⁶³; ויכול להיות גם באופן ממוצע — שאינו חושב כלל אודות סיבת הצלחתו בעניני העסק, שכן, להיותו עסוק וטרוד ביותר בעניני העסק, אין לו פנאי לחשוב על זה. ואז, הנה אע"פ ש"דרכיך" אינם באופן שמעלימים על האמת ח"ו, אבל אעפ"כ, אין זה באופן שרואה בהם את האמת;

אך ישנו האופן ש"בכל דרכיך דעהו" — שכאשר מעיין ומתבונן "בכל דרכיך" רואה את האמת שהם מונהגים בהשגחה פרטית וכו'. ועז"נ בגמרא⁶⁴ "איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה — בכל דרכיך דעהו" (אע"פ שזהו פסוק שלא נאמר בחומש אלא רק בכתובים), כיון שעיי"ז נעשה אמיתית הענין ד"דעהו" באופן שיש בו יתרון לגבי ידיעת אלקות שע"י תומ"צ⁶⁵.

יב. ובענין זה מוסיף רש"י לפרש⁶⁶ "שלח לך — לדעתך": ובהקדים לשון רבינו הזקן בתניא⁶⁷ לענין ש"מי שאין תורתו אומנתו צריך להפסיק" — שזהו "מאחר דמפסיק ומבטל בלא"ה". ודוגמתו בנדו"ד:

אילו הי' במעמד ומצב שכל מציאותו אינה אלא למלא רצון ה', ואינו מציאות לעצמו כלל, אזי היתה עבודתו צ"ל באופן של קבלת עול בלבד, ולא הי' שייך אצלו הענין ד"לדעתך", כיון שאין אצלו המציאות של "דעתך" כו';

אבל כיון שרואים שיש אצלו הענין ד"לדעתך", שהרי בנוגע לעניני

65) חסר קצת (המור"ל).

66) ריש פרשתנו.

67) פכ"ג (כט, סע"א).

62) עקב ח, יז.

63) שם, יח.

64) ברכות סג, א.

העולם, "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", במשאו ומתנו באמונה כו'⁶⁸, הרי הוא משתמש בדעתו ומנצל אותה לעניני העסק כו' — הנה כיון שאצל יהודי לא יכולה להיות מציאות שתשמש רק עבור עניני הרשות, אלא בהכרח לנצלה גם לעניני קדושה, לכן בהכרח לנצל גם את הדעת שמשתמש בו לעניני הרשות — באופן ש"בכל דרכיך דעהו".

וזוהו "שלח לך לדעתך" — שהשליחות שצריך לצאת ממעמד ומצב של מדבר כדי לפעול בבירור העולם היא "לדעתך", היינו, לנצל את הדעת שמושקע בעניני העולם באופן שע"ז יתוסף בענין ד"דעהו". וזוהי ההכנה לשלימות הענין ד"דעהו", כשיקויים היעוד⁶⁹ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

יג. יש עוד ענין ביום הש"ק זה — שנתאספו⁷⁰ כדי לשמוע ביאורים והערות בעניני חסידות, כולל גם — כפי שתורת החסידות שהיא נשמתא דאורייתא⁷¹ קשורה עם נשמת האדם (לפעול עלי') עד לבחי' הסתים שבו, ובאופן שמהנשמה וסתים שבו נמשך גם בכחות הגלויים, ועד למחשבה דיבור ומעשה, ולא רק בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות, אלא גם בנוגע לדברי הרשות, שגם בהם ניכרת פעולת הנשמה כפי שקשורה עם נשמתא דאורייתא.

וזוהו כללות הענין ד"בכל דרכיך דעהו"⁷² — שגם ב"דרכיך", דרכיו של האדם בעניני הרשות, ישנו הענין של ידיעת ה', "דעהו", באופן של דעת, כפי שמבאר רבינו הזקן⁷³ שהוא "מלשון והאדם ידע את חוה"⁷⁴, והוא לשון התקשרות והתחברות, שמקשר דעתו. . ויתקע מחשבתו בחוזק כו', וההוכחה לכך שענין הדעת הוא כדבעי — כשנעשה מזה ענין של הולדה, שזוהו"ע ד"תולדותיהם של צדיקים (ועמך כולם צדיקים)⁷⁵ מעשים טובים"⁷⁶, היינו, שהענין ד"דעהו" פועל עליו בחיי היום יום במחשבה דיבור ומעשה כו'.

ובהתאם לכך, יש להתעכב על א' מעניני העולם שנתחדשו בשנים

(71) תניא ספ"ג.

(68) ראה שבת לא, א. יומא פו, א.

(72) בראשית ד, א.

(69) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל'

(73) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ

מלכים בסופן.

חלק.

(70) הכוונה לאלו שבאו להשתתף

(74) פרש"י ר"פ נח.

ב"פגישה" שנערכה בש"ק זה. המו"ל.

האחרונות — כמ"ש בזהר⁷⁵ בנוגע לאלף הששי, ש"בשית מאה שנין לשתיא תפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא וכו', לכל לראש ובעיקר בנוגע לחכמת התורה, ושיריים מזה גם בנוגע לשאר החכמות שעדיין לא נוצלו לעניני קדושה ופנימיות ולכן הם חכמות חיצוניות — שאלו שמותר להם ובמילא צריכים להתעסק בהם (כמבואר בתניא⁷⁶ בנוגע לרמב"ם ורמב"ן ז"ל וסיעתן), צריכים ללמוד מהם הוראות בעבודת האדם לקונו.

ד. בין החידושים שנתגלו בזמן האחרון, ישנו ענין כללי שמשמשים בו בכו"כ שטחים — מכשיר שנקרא (בשפת המדינה) "קאָמפּיוטער"⁷⁷: ענינו של מכשיר זה — שאינו מחדש דברים חדשים (איכות חדשה), והענינים שיודעים על ידו הם ענינים שהאדם יכול לחשב בעצמו, אלא שתמורת זה שהאדם יצטרך להתייגע על זה ריבוי זמן, שבועות, חדשים ואפילו שנים, נעשה הדבר ע"י המכשיר בזמן קצר, ועד שע"י לחיצת כפתור מתקבלת התשובה כרגע כמימרא.

זאת ועוד: כאשר האדם צריך לחשב בעצמו במשך ריבוי זמן, עלול הוא לטעות בחשבון ולהגיע למסקנא לא נכונה. אבל כאשר משתמש ב"קאָמפּיוטער" — הנה אם זה רק מכשיר טוב שהכניסו בו את הנתונים הנכונים, תתקבל על ידו המסקנא האמיתית⁷⁸.

טו. ומזה יש ללמוד הוראה בעבודת ה':

כשמדברים עם יהודי אודות הנחת תפילין, שמירת שבת וכיו"ב, ואומרים לו שלא ימתין עד שיבין בשכלו, אלא יעשה זאת באופן של הקדמת נעשה לנשמע — יכול לטעון: כיון שהקב"ה ברא אותו עם ראש על הכתפיים... כך שהוא "בר דעת" (וכדמוכח מזה גופא שאומרים לו שהוא חייב במצוות, שהרי מי שאינו בר דעת אינו חייב במצוות) — אין מקום לדרוש ממנו להקדים נעשה לנשמע; יש להראות לו תחילה איזה ספרים ואיזה ענינים ללמוד, ולאחרי שילמד ויבין בעצמו תוכן משמעות הענין דקיום התומ"צ, אזי יעשה זאת.

ומוסיף לטעון שאין חשש וסיכון בכך שישתדל תחילה להבין בשכלו, דכיון שהתורה היא תורת אמת ותורת חיים, הרי בודאי יגיע גם בשכלו אל המסקנא האמיתית.

(75) ח"א קיו, א. וראה לקו"ש חט"ו ע' = מחשב.

(78) ראה גם התוועדויות תשמ"ז ח"א ע' 42 ואילך. וש"נ.

והמענה על זה — ממשל ה"קאמפיוטער" הנ"ל, שבודאי לא יטען אף אחד, שלהיותו בר-דעת, אינו רוצה לסמוך על "קאמפיוטער", אלא עליו ליטול עפרון ופיסת נייר ("ניט אום שבת גערעדט") ולחשב כל דבר בעצמו! ...!

ואדרבה: אם הוא בר-דעת, הרי דעת לנכון נקל, שחבל לבזבו את הזמן על דברים שכבר התייגעו עליהם חכמים גדולים ממנו, ואספו את כל המסקנות לתוך ה"קאמפיוטער"!

— בודאי צריך כל אדם לנצל את כשרונותיו ולא להניח שיבלו ויתעפשו... אבל ביכלתו לנצל את כשרונותיו כדי להשיג ענינים נוספים ונעלים יותר, במקום לבזבו אותם עבור ענינים שאחרים כבר התייגעו ועמדו עליהם.

ועד"ז בנוגע לכללות התומ"צ — שבודאי יש לסמוך על חכמים גדולים שבמשך שלושים דורות (לפני שנולד הוא ואביו וזקנו כו') הקדישו את כל חייהם להתייגע ולחקור ולדרוש כל פרטי עניני קיום התומ"צ, כיצד צ"ל הנחת תפילין ושמירת שבת וכיו"ב, ועשו זאת ללא פניות צדדיות כו', בידעם שזהו ענין הכי קדוש וכו', כך, שצריך להתחיל מיד בקיום התומ"צ באופן של "נעשה" עוד לפני שיש אצלו הענין ד"נשמע" (שיעסוק בו לאחריו כן), וכדברי הגמרא¹¹ שדוקא על ההנהגה באופן של הקדמת נעשה לנשמע נאמר⁷⁹ "תומת ישרים תנחם".

ומה שיכולים לטעון בנוגע לשינויים בעולם לגבי הזמן שבו ניתנה התורה כו' — הרי גם במשל ה"קאמפיוטער" סומכים על הענינים שהכניסו בו גם ביחס לענינים חדשים, ואם הדברים אמורים בנוגע למעשה ידי אדם שאינם אלא לפי שעה כו', הרי עאכ"כ בנוגע לתורה שהיא נצחית, כולל גם ביחס לשייכותה לעולם, להיותה כמו "דיפתראות ופינקסאות" שעל ידם נברא העולם⁸⁰, ובה כלולים כל המאורעות שיהיו בעולם "עד היום האחרון" (כדרשת חז"ל על הפסוק "עד הים האחרון"⁸¹).

ועד"ז יש ללמוד הוראה בעבודת ה' מכל הענינים שנתחדשו בעולם, כאמור לעיל ש"בכל דרכיך דעהו", ועד שזוכים לקיום היעוד⁶⁹ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

* * *

(81) ברכה לר, ב ובספרי ופרש"י.

(79) משלי יא, ג.

(80) ב"ר בתחלתו.

טז. נוסף על ההוראות בעבודת ה' שלמדים מענינים כלליים, כהדוגמא האמורה לעיל מהחידוש של "קאָמפּיוטער" — יש להתייחס גם לענינים פרטיים הקשורים עם זמנים מסויימים, וכמו הענין של ליקוי לבנה שאירע בחודש זה⁸².

הביאור במארוז⁸³ "כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם" (חמה — לעכו"ם שמונין לחמה, ולבנה — לבנ"י שמונין ללבנה⁸⁴), שיש מקשים שזהו ענין הכרחי מצד חוקי הטבע (ובהקדים, שבזמן התנאים והאמוראים ה' החשבון בזה מפורסם בין חכמי אוה"ע⁸⁵, ובודאי ה' ידוע גם לחכמי ישראל שעמדו עמהם בקשר בוויכוחים בעניני חכמה, כמסופר בדברי חז"ל, ובפרטיות יותר בספרי דברי הימים ההם⁸⁶) — שזהו רק סימן שזמן זה מסוגל לפורענות בגלל שליטת מזל רע (כשם שיש מזלות שגורמים נטי' להנהגה מסויימת), אבל אין זה מכריח כו', כי בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לדאוג מן הפורענות; ורק "יחתו הגוים מהמה"⁸⁷, כיון שזקוקים להשתדלות ויגיעה ביותר כדי לבטל הטבע — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 7 ואילך⁸⁸.

קרוים בנים" (קידושין לו, א), ו"להחליפם באומה אחרת איני יכול" (רות רבה פתיחתא ג), והיינו, שאע"פ שהקב"ה הוא כל יכול, מ"מ, הגביל את עצמו בכך ש"להחליפם באומה אחרת איני יכול" — והשינויים הם רק בנוגע להעלם וגילוי — שבזמן שביהמ"ק ה' קיים ראו בגילוי עשרה נסים שנעשו לאבותינו בו (אבות פ"ה מ"ה), ואילו בזמן הגלות "אותותינו לא ראינו" (תהלים עד, ט), שבוה גופא מודגש שיש נסים [היינו, שהעדר השינויים במציאותם של בנ"י הוא גם בשייכותם לענין הניסים], אלא שהם בהעלם כו'.

85) ולהעיר, שיש אומרים שבתחילה היו ידועים רק ליחידי סגולה, שלא רצו לפרסמם, אבל בזמן התנאים והאמוראים בודאי ה' כבר מפורסם בין כל חכמי אוה"ע (ראה יסוד עולם מאמר א פ"א).

86) כי בדברי חז"ל — תורה — הובאו רק מאורעות ופרטים שיש בהם הוראה כו'.

87) ירמי' יו"ד, ב.

88) ראה גם אג"ק חט"ו ס"ע רס ואילך.

82) בט"ו סיון (המו"ל).
83) ראה תוספתא סוכה פ"ב ה"ז. סוכה ט, א. ועוד.
84) לפי שדומים ללבנה — שיש בה שינויים, שברגע שלפני המולד היא בהסתר לגמרי ("יפקד מושבך" (שמואל"א כ, יח)), ואח"כ נעשה המולד ("ונפקדת" (שם)), ובאופן שהולכת ומתגדלת עד ש"קיימא סיהרא באשלמותא" (זח"א קנ, רע"א. ועוד), ועד"ו בנוגע לבנ"י — "שהם עתידים להתחדש כמותה" (נוסח קידוש לבנה — סנהדרין מב, א).

ולהעיר, שכשם שהשינויים בנוגע ללבנה הם לא בעצם מציאותה, שהיא תמיד בשוה, אלא רק בנוגע לענין ה"מאור" שבה, שלפעמים מאירה בגילוי ולפעמים האור הוא בהעלם (ראה גם תו"מ חע"א ס"ע 322. וש"נ), כך גם בנוגע לבנ"י, שבנוגע לעצם מציאותם אין שינויים ח"ו,

— דכיון שהקב"ה התקשר עמהם, והם "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר", הנה כשם שהקב"ה הוא נצחי, כך גם בנ"י הם נצחיים, וכפי שאומר הקב"ה: "בין כך ובין כך אתם

(וסיים:) ומזה מובן גם בנוגע לשאר מאמרי חז"ל וכו' ששואלים עליהם קושיות — שבודאי יש תירוץ עליהם. וגם כאשר עדיין לא יודעים את התירוץ, אין זה נוגע לקיום התומ"צ בפועל ממש.

ובמכ"ש ממה שמצינו קושיות של גדולי ישראל על פסקי הראשונים כו', שגם כשנשארו בקושיא, קיימו את פסקי הראשונים. ועד"ז בגמרא, שגם כשיש קושיא על פסק הלכה, והגמרא מסיימת "קשיא" (שאין על זה תירוץ), הנה בנוגע למעשה מתנהגים ע"פ פסק ההלכה; ועאכו"כ כאשר הקושיא היא מצד נפש השכלית, כפי שקשורה עם תאוות נפש הבהמית (וכאמור לעיל⁹⁰ שהקושיא היא רק כדי לתרץ ולהצדיק את הנהגתו כו'), הרי בודאי שאין בזה נפק"מ בנוגע למעשה בפועל.

ויה"ר שירבו מי הדעת הטהור⁹¹ — "אין מים אלא תורה"⁹¹, שנמשלה למים שמניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך⁹², ועד לקיום היעוד⁹³ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

* * *

יז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ועתה יגדל נא כח אד'.

* * *

יח. רגיל לבאר פירוש רש"י בפרשת השבוע, וכן ענין בהערות על הזהר, ובשבתות הקיץ — ע"פ מ"ש רבינו הזקן בסידורו⁹³ שיש נוהגין לומר פרקי אבות "כל שבתות הקיץ" — גם ביאור במשנה בפרק שלומדים בשבת זה (ובנדוד"ד — פרק ג').

בנוגע לפירוש רש"י — נתעכב על פסוק ט' בקאפיטל י"ד [נדאף ש"קאפיטל" אינו בלשון הקודש, הרי מצינו שהצ"צ משתמש בלשון זה בכ"מ ברשימותיו⁹⁴], ואע"פ שכבר דובר על זה פעם⁹⁵, נשארו עדיין כמה ענינים בלתי מובנים, ולאחרי שחכיתי כבר חמש שנים ואף אחד לא העיר על זה, הרי זה יצטרך להיות באופן ש"הוא מותיב לה והוא מפרק לה".

יט. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק "אך בה' אל תמרודו", "ושוב ואתם אל תיראו" — דכיון שיהושע וכלב לא הכחישו ש"עז העם

(94) ראה לדוגמא אוה"ת נ"ך כרך ב' ס"ע

אי"א. וראה גם תו"מ סה"מ חשון ע' רס הערה 49.

(95) שיחת ש"פ שלח תשל"ס סט"ו (תו"מ ח"ס ע' 492 ואילך).

(89) בלקו"ש שבפנים ס"ב.

(90) לשון הרמב"ם הל' מקואות בסופן.

(91) ב"ק יז, א. וש"נ.

(92) תענית ז, א. וראה תניא פ"ד (ח, ב).

(93) לפני פרקי אבות.

היושב בארץ⁶⁶, עכצ"ל שהטעם לכך ש"אל תיראו" הוא לפי ש"בה' אל תמרודו";

"כי לחמנו הם", "נאכלם כלחם" — שההשוואה ללחם היא (לא בענין הנחיצות וההכרח, אלא) באופן האכילה, שהכיבוש יהי "דרך חיבה" ו"בפנים מאירות"⁶⁷, כמו נתינת לחם;

"סר צלם", "מגינם וחזקם, כשרים שבהם מתו, איוב שהי' מגין עליהם, ד"א צלו של המקום סר מעליהם" — דכיון שמדובר אודות האומות, מסתבר יותר שקאי על הצל שלהם; אבל כיון שעפ"ז דוחק לפרש הלשון "סר", ובפרט "סר . . מעליהם", שמשמעותו שרק סר מהם, אבל נמצא גם עכשיו במקום אחר, לכן מוסיף הפירוש שקאי על צלו של המקום —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁶⁸ בלקו"ש ח"י"ח ע' 161 ואילך.

כ. ויש להוסיף בנוגע למ"ש "אך בה' אל תמרודו ואתם אל תיראו":

כאשר בני"טוענים שאי אפשר להחזיר את ארץ ישראל בגלל שאין להם מקום אחר לאן ללכת, ושאר טענות כיו"ב — הנה מזה לא מתפעל הגוי;

אבל כאשר הגישה היא "בה' אל תמרודו" — שידועים שהקב"ה "נתנה לנו" (כפי שמביא רש"י בהתחלת פירושו על התורה), ואין רשות לאף אחד להחזיר חלק מהמתנה שנתן לנו הקב"ה — אזי אין מקום להתיירא ("אל תיראו") מהגוי גם ע"פ טבע.

וכאשר הולכים בתוקף ד"אל תיראו", הרי זה פועל על הגוי שמלכתחילה לא ינסה להפחיד, בידעו שההפחדה לא תועיל, כך, שנעשה מעמד ומצב ד"ושכתם ואין מחריד"⁶⁹, שלכתחילה אין מי שירצה להטיל חרדה.

וכל זה — כאשר "אל תיראו" כתוצאה מזה ש"בה' אל תמרודו", והיינו, שאין זה מצד "כחי ועוצם ידי"⁶², בגלל שיש לו כלי נשק וכיו"ב — שאז עושה הגוי חשבון שיש לו יותר כלי נשק, בכמות או באיכות;

(98) בשילוב שיחת ש"פ שלח תשל"ה

הנ"ל.

(99) בחוקתי כו, ו.

(96) פרשתנו יג, כח.

(97) פרש"י בשלח טז, ז.

ורק כאשר "אל תיראו" בגלל שהולכים בכחו של הקב"ה, הנה כאשר "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו"¹⁰⁰, אזי יודע גם הגוי שאין ביכלתו להתמודד עם כחו של הקב"ה, שהרי גם גוים "קרו לי' אלקא דאלקייא"¹⁰¹.

וכמבואר בכ"מ¹⁰² שאודות שם אלקים יודעים גם גוים, וכמ"ש¹⁰³ "אלקים יענה את שלום פרעה",

— ורק בנוגע לשם הוי' טוען פרעה "לא ידעתי את הוי"¹⁰⁴, כי, שם הוי' הוא מלשון ה' הוה ויהי' (כנ"ל במאמר¹⁰⁵), והיינו, שאע"פ שישנם החילוקים דהי' הוה ויהי', עבר הוה ועתיד, הרי זה "כאחד", וענין זה לא יכול הגוי להבין — דממה-נפשך: אם זוהי דרגא שלמעלה מהזמן — לא שייך בה חילוקים של עבר הוה ועתיד, ואם ישנם החילוקים דהי' הוה ויהי', היינו, שזהו בגדר הזמן — אין זה "כאחד" (לפי דעתם).

אמנם, גם על זה אומר הקב"ה לפרעה (ע"י משה) "למען תדע כי אני הוי' בקרב הארץ"¹⁰⁶, כפי' רש"י "אע"פ ששכינתי בשמים, גזרתי מתקיימת בתחתונים", והיינו, שאע"פ שאין לו ידיעה בענין דהוי' גופא, מ"מ, כשרואה שגזרתו של הקב"ה מתקיימת, מוכרח להודות ש"אני הוי' בקרב הארץ" —

ולכן, כאשר "אל תיראו" בגלל שהולכים בשליחותו של הקב"ה, הרי זה פועל גם על הגוי, כנ"ל.

כא. בהערות אאמור' על הזהר¹⁰⁷ מבאר הטעם ש"בפ' תרומה¹⁰⁸ מקדים כרובים לארון, ובפ' נשא מקדים ארון לכרובים", כי, "בפ' תרומה כתיב ונועדתי לך שם כו', שהוא מה שהקב"ה אומר, ובפ' נשא¹⁰⁹ כתיב ובבוא משה לדבר, שהתחלה הוא מצד משה, הנה הקב"ה מקדים הכרובים שהם הבנים, להארון, האב, שהוא הקב"ה, ומצד משה הוא בהיפך, שמקדים הארון, האב, שהוא הקב"ה, ואח"כ הכרובים, הבנים, כי הקב"ה חפץ ומדקדק על כבודן של ישראל יותר מכבודו .. ומשה בהיפך, מדקדק על כבודו של הקב"ה יותר מכבודן של ישראל".

100 תהלים כ, ח. 101 מנחות בסופה. 102 ראה גם לעיל ס"ע 71 ואילך. וש"נ. ואילך. 103 מקץ מא, טז. 104 שמות ה, ב. 105 פ"ב (לעיל ע' 334). וש"נ. 106 107 108 109 110

ועד"ז "מצינו בפ' בא בהזיית דם הפסח, שהקב"ה אמר ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף¹¹⁰, הקדים מזוזות למשקוף, ומשה אמר והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות¹¹¹, הקדים משקוף למזוזות. . בפ' תרומה הוא מה שהקב"ה אומר ונועדתי כו', לכן קדים כרובים לארון, ע"ד כמו שבמאמר הקב"ה קדים מזוזות למשקוף. ובפ' נשא ההתעוררות הוא ממשה, כמ"ש ובבוא משה לדבר אתו כו', לכן קדים ארון לכרובים, ע"ד כמו שבמאמר משה קדים משקוף למזוזות".

וצריך להבין: מדוע מצינו ענין זה רק גבי ארון וכרובים, וכן גבי משקוף ומזוזות — דלכאורה, ע"פ ביאור הנ"ל, הנה בכל ענין בתורה שיש בו ב' האופנים דמלמעלה למטה ומלמטה למעלה, היו צ"ל ב' סדרים הנ"ל, מצד הקב"ה ומצד משה?

וכמדובר כמ"פ שמצד צמצום הנייר והדיו כתב אאמו"ר רק הענינים המוכרחים, ואילו בנוגע לשאר הענינים סמך שיבינו לבד.

כב. והביאור בזה:

הצורך והנחיצות לפרט ב' הסדרים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה — הרי זה דוקא לפני מ"ת, שאז היו "מעלה" ו"מטה" חלוקים זמ"ז, מצד הגזירה שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה³⁹; אבל לאחרי מ"ת, שבטלה הגזירה והמחיצה שבין עליונים ותחתונים — אין צורך לפרט ב' סדרים הנ"ל, כיון שעליונים ותחתונים (מעלה ומטה) הם כבר באופן של חיבור.

אמנם, גם לאחרי מ"ת גופא ישנם ענינים שהם כמו לפני מ"ת — כמשנ"ת בארוכה בהתוועדות דחג השבועות¹¹² הטעם שתורת החסידות מבארת ענינים שהיו קודם מ"ת (כמו עבודת האבות, וכן גלות מצרים שהיתה הכנה למ"ת), אף שלכאורה אין זה נוגע עכשיו, לאחרי מ"ת — שזהו לפי שגם לאחרי מ"ת יש חילוקי דרגות שבאין ערוך [וע"ד החילוק בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי, שזהו חילוק שבאין ערוך, שלכן הוצרך ר' זירא להתענות כדי לישכח תלמוד בבלי¹¹³, שאז יוכל להתעלות ולבוא לאופן הלימוד דתלמוד ירושלמי¹¹⁴], בדוגמת החילוק שבין לפני מ"ת ולאחרי מ"ת, כך, שבכדי להגיע לעילוי גדול יותר שבאין ערוך, יש צורך בעבודה שהיא דוגמת העבודה שהיתה קודם מ"ת.

(113) ב"מ פה, א.

(114) ראה הנסמן בלקו"ש חל"ד ע' 26

(110) יב, ז.

(111) שם, כב.

(112) ס"ז (לעיל ס"ע 263 ואילך). וש"נ. בשוה"ג הב'.

ועפ"ז מוכן מה שנתפרטו ב' סדרים הנ"ל בנוגע לענין המשקוף ושתי המזוזות שנאמר (בפרשת החודש) במצרים, לפני מ"ת, ועד"ז בנוגע לארון וכרובים — דכיון שבפ' תרומה נאמר¹¹⁵ "ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך", היינו, שמדובר אודות הארון כפי שהוא קודם שנתנו בו את הלוחות, הנה לאחרי מ"ת גופא הרי זה ע"ד המעמד ומצב שלפני מ"ת.

אבל בנוגע לכל הענינים שבתורה — הרי לאחרי ביטול הגזירה במ"ת אין צורך לפרט ב' סדרים הנ"ל, ודי בכך שיודעים שנוסף על קיום המצוות ע"י בני"י ישנו גם קיום המצוות ע"י הקב"ה¹¹⁶.

כג. הביאור בפרקי אבות פ"ג מ"ב: "רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו. רבי חנינא בן תרדיון אומר, שנים שיושבים . . ויש ביניהם דברי תורה וכו'",

— ש"איש את רעהו חיים בלעו" אין הכוונה לפגיעה ח"ו בחבירו, כי אם שחיי (מציאותו ומעשיו) של רעהו יהיו "מובלעים" ובטלים אליו. וכדי לשלול זאת, יש צורך להתפלל בשלומה של מלכות, שההתבוננות ב"מוראה" של מלכותא דרקייעא תפעל אצלו רגש הביטול שלא להתנשא על רעהו.

וההוכחה על רגש הביטול שלו היא כאשר לימוד התורה עם רעהו הוא באופן ד"שנים שיושבים כו", כאחד, ללא הרגש מעלתו לגבי רעהו —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ז ע' 365 ואילך.

כד. בהמשך לפסוק¹¹⁷ "אז נדברו יראי ה'" שהובא בפרקי אבות — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מתי רואים ש'נדברו יראי ה'" — כשאומרים "דבר ה' זו הלכה"¹¹⁸, אבל כשרוצים לוותר ח"ו על ענין של הלכה, אפילו הלכה אחת בלבד, אזי חסר (לא רק פרט אחד, אלא) בשלימות התורה בכלל, וכפס"ד הרמב"ם¹¹⁹: "האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת (ועד"ז בנוגע ל"פרושה והוא תורה שבעל פה"), אם אמר משה

(117) מלאכי ג, טז.

(118) שבת קלח, ב.

(119) הלי' תשובה פ"ג ה"ח.

(115) כה, כא.

(116) ראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' קמה.

וש"נ.

אמרו מפי עצמו, הרי זה כופר בתורה"; וכיון ש"אומתנו איננה אומה כי אם בתורתנו" (כמ"ש הרס"ג¹²⁰), הרי מובן, שכאשר חסר בשלימות התורה, אזי חסר גם בשלימות העם, היל"ת, וגם בשלימות הארץ (באופן ד"אל תיראו").

בהמשך לזה דובר אודות ענין הגיור — שמוכרח להיות כהלכה דוקא, ואם הגיור אינו כהלכה, אינו גר, אלא נשאר גוי כמקודם (מחסידי אוה"ע, או סתם גוי),

— וכאשר נותנים לו תעודה שבה נרשם באותיות מרובעות שהוא "יהודי", הנה לא זו בלבד שעי"ז מונעים ממנו מלהיות גר אמיתי, אלא עוד זאת, שעושים ממנו דבר המזיק שגורם תקלה לכלל ישראל —

ואין לו שייכות כלל לבנ"י שמובדלים בערך מאוה"ע — "המבדיל בין ישראל לעמים", והיינו, שבנ"י הם עיקר המציאות שבשבילם נברא העולם — "בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית"¹²¹, ואילו גוי הוא מציאות טפל, או שאינו מציאות כלל, כידוע ביאור הרגצ'ובי¹²² בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד¹²³ אם שחיטת עכו"ם מטמאה או שהם בגדר העדר.

המשך הענין — השייכות של הפלוגתא הנ"ל לב' הפירושים ברש"י אם "צלם" היינו "מגינים וחזקם" או "צלו של המקום" — נכלל בשיחה (הנ"ל סי"ט) שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כה. (וסיים:) לכאורה מה נוגע לדבר אודות מעלת אוה"ע (שלשיטת הרמב"ם הם בגדר של מציאות ושייך בהם הענין ד"צלו של המקום") — בעיצומו של יום השבת, בזמן של "רעוא דרעוין"?!

אך הענין הוא — ע"פ מארז"ל¹²⁴ "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים", וידוע המבואר בחסידות¹²⁵ שאין הכוונה לגרים כפשוטם, שהרי מספר הגרים הוא מועט, ולא יתכן ש-16 מליון יהודים יהיו בגלות בשביל מספר מועט של גרים, אלא הכוונה ב"גרים"¹²⁶ היא לניצוצות הקדושה שבדברים הגשמיים שבכל העולם כולו, שכדי להעלותם צריכים בנ"י להגיע לכל מקום בעולם, ולנצל את הדברים הגשמיים שבו עבור עניני התומ"צ, ובוזה נכלל גם

125) ראה תו"ח ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.

126) ברשימה נוספת — שיש בזה כמה

ענינים, החל מהפירוש במ"ש (תבוא כח, מג) "הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה",

שקאי על נפש האלקית כו' (ראה לקו"ת

בחוקותי מט, א).

120) אמונות ודעות מ"ג פ"ז.

121) פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ.

122) צפע"נ עה"ת הפטרה פ' בהר,

ובהמובא במפע"צ פ"ו ס"ח.

123) הל' שאר אבות הטומאות פ"ב ה"י.

124) פסחים פז, ב.

העזר והסיוע שמקבלים בני מאוה"ע בעניני ממון ושמירה וכו', שעי"ז ניתוסף עילוי גדול ביותר מצד הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא (ע"ד העילוי שניתוסף ע"י הגרים שמדקדקין יותר מישראל¹²⁷).

ויה"ר שאצל כל בני"ר בכל מקום יהיו כל הענינים הגשמיים (שנכללים במ"ש¹²⁸ "ונתתי גשמיכם") באופן של הרחבה, שינצלו אותם עבור הפצת התורה והמצוות, החל מחמשת המבצעים הכלליים: מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה ומבצע בית מלא ספרים, וכן המבצע הכללי דנרות שבת קודש, שעי"ז מאירים את החושך כו', עד ש"לילה כיום יאיר"¹²⁹, באופן ש"ה' יהי' לך לאור עולם"¹³⁰, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "היום אם בקולו תשמעו"¹³¹, ובעגלא דידין.

[לאחרי השאלות בפירושי רש"י ולקוטי לוי"צ ופרקי אבות נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א קנקן משקה לפרופסור יעקב חנוכה (מארגן ה"פגישה") עבור ה"פגישה", וכן צוה לשאר הפרופסורים שיאמרו לחיים.

ובסיום ההתוועדות נתן היין והמזונות עבור ה"פגישה עם חב"ד".
כן צוה להכריז אודות ה"דינער" לטובת ישיבת תומכי תמימים.

לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

- (127) ראה פסחים צא, סע"ב ובתוס' שם.
 (128) בחוקותי כו, ד ובפי' הרמב"ן.
 (129) תהלים קלט, יב.
 (130) ישעי' ס, כ.
 (131) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, א.

הוספה

בי"ה, כבי' סיון תשכ"א

ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מא"יח שבועות זמן מתן תורתנו והקודמיו. ויהי רצון שיתקרבו אנ"ש זל"ז ביותר וביותר, ובפרט בנוגע ענינים הכללים שמוכרח הדבר כמובן וגם פשוט בתכלית הפשיטות, והוכחה נוספת מזה שהלעו"ז משתדל בהחיפך ואפילו ע"י פיתוים שונים ומשונים, והם עושים ופועלים לפעמים קרובות וכו',

לאידך גיסא, כיון שמוכרח הדבר הרי על זה במיוחד קאי ונאמר הבא לטהר מסייעין אותו ואדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, ואחכה לבשו"ט בזה.

מובן שכל הנ"ל מופנה אליו בתוככי כללות עסקני אני"ש וכללות אני"ש, והרי אין נפק"מ כ"כ מי האשם יותר ומי האשם פחות, ועל כל אחד לעשות חלקו בקירוב הלבבות.
בברכה לבשו"ט.

הבא לטהר מסייעין אותו: שבת קד, א. וש"נ.
ואדם מקדש עצמו מעט כו': ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

מוקדש לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים אברהם דובער שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

ט"ו סיון, ה'תשפ"ג

שנת הקהל את העם

ולזכות אָחיו ואחיותיו

מנחם מענדל, יוסף פייטל, לוי יצחק

רחל, זעלדא דינה גאלדא לאה, שרה פייגא

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' מרדכי שמואל וזוגתו מרת חנה שיחי

לייטסטון